

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф.Козак Ю.Г.
“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:

«Розробка стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності фірми
(на прикладі ДП «МТП «ЮЖНИЙ»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 3
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Харченко Ірина Анатоліївна

Науковий керівник: ст. викладач
Бурлаченко Дмитро Миколайович

Одеса – 2019

АНОТАЦІЯ

Харченко Ірина Анатоліївна,

«Розробка стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності фірми
(на прикладі ДП «МТП «ЮЖНИЙ»)»

випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503
«Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. **Об'єкт дослідження** – процес розробки стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «ЮЖНИЙ».

У роботі розглядаються теоретичні підходи щодо визначення сутності міжнародної конкурентоспроможності підприємства, фактори формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства, методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Проведено аналіз сучасного стану ефективності зовнішньоторговельної діяльності ДП «МТП «ЮЖНИЙ» на ринку морських перевезень, показано вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на міжнародну конкурентоспроможність ДП «МТП «ЮЖНИЙ», проведено оцінку міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «ЮЖНИЙ» на світовому ринку морських перевезень

Запропоновано впровадження стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності на підприємстві ДП «МТП «ЮЖНИЙ», яка містить наступні інфраструктурні проекти: будівництво комплексу універсальних складів підлогового зберігання; будівництво спеціалізованого перевантажувального комплексу навалювальних вантажів.

Ключові слова: стратегія, конкурентоспроможність, міжнародна конкурентоспроможність, порт, морські перевезення, портова інфраструктура

ANNOTATION

Kharchenko Iryna Anatolievna

«Development of a strategy to increase the international competitiveness of the firm
(for example, state enterprise «IC «Yuzhny»)»

graduation work for obtaining an educational bachelor's degree in specialty 6.030503
«International Economics», Odessa National Economic University. - Odessa, 2019.

The final work consists of three sections. The object of research is the process of developing a strategy for increasing the international competitiveness of SE «MTP «Yuzhny».

The article deals with theoretical approaches to the definition of the essence of the international competitiveness of the enterprise, factors of formation of international competitiveness of the enterprise, methods of assessing the international competitiveness of the enterprise.

The analysis of the analysis of the current state of efficiency of foreign trade activity of SE «MTP Yuzhny» in the market of sea transportations, the influence of factors of external and internal environment on the international competitiveness of State Enterprise «MTP "Yuzhny» is shown, the international competitiveness of SE «MTP «Yuzhny» is conducted on the world maritime market transportation.

The implementation of the strategy of raising the international competitiveness at the enterprise SE «MTP «Yuzhny» is proposed, which contains the following infrastructure projects: construction of a complex of universal warehouses of floor storage; construction of a specialized reloading complex of bulk cargoes.

Key words: strategy, competitiveness, international competitiveness, port, sea transport, port infrastructure

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Сутність міжнародної конкурентоспроможності підприємства.....	7
1.2. Фактори формування міжнародної конкурентоспро- можності підприємства.....	14
1.3. Методичні підходи до оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства.....	24
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДП «МТП «ЮЖНИЙ»	36
2.1. Аналіз сучасного стану ефективності зовнішньоторговельної діяльності ДП «МТП «Южний» на ринку морських перевезень.....	36
2.2. Аналіз впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на міжнародну конкурентоспроможність ДП «МТП «Южний».....	48
2.3. Оцінка міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний» на світовому ринку морських перевезень.....	56
Висновки до розділу 2.....	73
РОЗДІЛ 3. ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДП «МТП «ЮЖНИЙ».....	75
3.1. Розробка стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».....	75
3.2. Оцінка економічної ефективності проекту підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».....	82
3.3. Аналіз можливих ризиків стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».....	87
Висновки до розділу 3.....	93
ВИСНОВКИ.....	96
Список літературних джерел.....	101
Додатки.....	105

ВСТУП

В умовах економічної і політичної кризи в суспільстві дедалі більше зростає роль морегосподарського комплексу України як одного із засобів розвитку економіки, особливо з обранням нашою країною шляху євроінтеграції. Останніми роками обсяги вантажопотоків між центрами світової економіки і окремими державами зростають і ця тенденція буде зберігатися в найближчому майбутньому, враховуючи, що через територію України проходить низка міжнародних транспортних коридорів. Водночас, основною проблемою морегосподарського комплексу є загроза можливої втрати вантажопотоків. Висока конкуренція на ринку портових послуг при існуючому міжнародному поділі праці вимагає постійного підтримання основного капіталу морських торговельних портів на належному техніко-економічному рівні.

Управління конкурентоспроможністю морських портів – це одна із складових економічної могутності держави. І оскільки галузь має чимало проблем, постає завдання їх дослідити та винайти економічне підґрунтя для їх розв'язання. Питання розробки стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності морських портів України звичайно постає з точки зору використання державою свого вигідного гео економічного положення, зокрема транзитного потенціалу. Вищевикладене обумовило **актуальність теми** випускної роботи, постановку її мети і завдань.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та практичних аспектів конкурентоспроможності зробили такі науковці: В. Павлова, М. Портер, М.Ермолов, В.Мерчанський, Л. Минко, В. Адамик, А. Афонін, Н. Грицишин, З.Шершньова, В. Власова, А. Дунська та інші. Питання розробки стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності морських портів досліджували К.Новікова, Т.Цабієва, О. Меркт, Н. Дубовик, О. Карпенко, Л. Мезина, В. Мірошко. Питання впровадження логістичної концепції конкурентоспроможності порту розглядали І.Покотилів, Т. Піддубняк, М.Постан, І. Савельєва, А. Курлянд, А.Гуцул, В. Винников.

Мета та завдання дослідження. Метою випускної роботи є розробка теоретичних та практичних засад підвищення міжнародної конкурентоспроможності морських портів України

Цільове спрямування та логіка дослідження обумовили постановку і вирішення таких задач випускної роботи:

- розкрити сутність міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- дослідити фактори формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- представити методичні підходи до оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- провести аналіз сучасного стану ефективності зовнішньоторговельної діяльності ДП «МТП «Южний» на ринку морських перевезень;
- проаналізувати вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на міжнародну конкурентоспроможність ДП «МТП «Южний»;
- провести оцінку міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний» на світовому ринку морських перевезень;
- розробити стратегію підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний»;
- оцінити економічну ефективність проекту підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний»;
- провести аналіз можливих ризиків стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

Об'єктом дослідження виступає процес розробки стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

Предмет дослідження - теоретичні основи та організаційно-економічні аспекти розробки стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема, а саме методи аналізу та синтезу, порівняння, статистичний аналіз, логічного та емпіричного пізнання, ситуаційного SWOT-

аналізу, застосовано системний підхід при викладенні матеріалу, що дало змогу розв'язати поставлені завдання. Для обробки та аналізу даних використовувались комп'ютерні програми (пакет аналізу Microsoft Office Excel 2010).

Інформаційна база дослідження. Правове поле дослідження склали чинні законодавчі та нормативні документи, що регламентують зовнішньоторговельну діяльність суб'єктів господарювання морського господарства в Україні. Інформаційною базою випускної роботи послужили офіційні статистичні матеріали, дані звітності морських портів і результати власних досліджень на ДП «МТП «Южний».

Практичне значення одержаних результатів. Практична значимість випускної роботи полягає в тому, що розроблена стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний» знайде своє впровадження в діяльності порту, про що свідчить акт про впровадження результатів випускної роботи.

Публікації. За результатами роботи опубліковано статтю Харченко І. А. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства та фактори її формування/І.А. Харченко. // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С.330-334.

Структура та обсяг роботи. Випускна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку літературних джерел. Повний обсяг роботи містить 104 сторінки, у тому числі 29 таблиць на 30 сторінок, 20 рисунків на 20 сторінках, список літературних джерел з 40 найменувань.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило розробити теоретичні та практичні засади підвищення міжнародної конкурентоспроможності на прикладі ДП «МТП «ЮЖНИЙ».

1. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це характеристика підприємства, яка є формою прояву ступеня реалізації його потенційної спроможності формувати, утримувати та використовувати стійкі конкурентні переваги на міжнародному ринку, які відображаються його конкурентним потенціалом. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства повинно сприяти покращенню основних характеристик стану підприємства та підвищувати конкурентоздатність його продукції на світовому ринку. Для забезпечення стійких конкурентних позицій на світовому ринку, підприємству, перш за все, необхідно володіти конкурентними перевагами на національному ринку, вправно використовувати всі свої ресурси та можливості. Запорукою успішного функціонування підприємства є формування стратегії його розвитку.

2. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємств на міжнародних ринках розподіляються наступним чином: фактори, що визначають суперництво в галузі (зростання галузі, тимчасовий збиток виробничих потужностей, відмінності між продукцією, впізнання бренду, інформаційне забезпечення, частка ринку, бар'єри виходу з галузі); фактори, що визначають ринкову владу постачальників (диференціація чинників виробництва, витрати на зміну постачальників, концентрація постачальників на ринку, обсяг поставок, витрати на постачання відносно загального обсягу закупівель у галузі); фактори, що визначають загрозу з боку товарів-замінників (ціни на товари-замінники відповідно до цін вихідних товарів, витрати на переорієнтацію з виробництва товарів-замінників, готовність споживача перейти на товари-замінники); фактори, що визначають ринкову владу споживача (кількість споживачів, інформаційне забезпечення споживачів,

наявність товарів-замінників, відношення вартості до загальної кількості закупівель, відмінності в товарах конкурентів, впізнання бренду, доходи споживачів).

3. Враховуючи досить значну кількість різноманітних методів, вважаємо доцільним систематизувати їх, виділивши три групи: методи, які характеризують ринкові позиції підприємства (продукції); методи, які характеризують рівень менеджменту підприємства; методи, які характеризують рівень фінансово-економічної діяльності підприємства. Особливу увагу заслуговує структурно-логічна схема визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості за критеріями конкурентоспроможності морського порту, яка розроблена В.П. Власовою.

4. Система морських портів України є одним з найважливіших елементів транспортного комплексу держави. В Україні МП за географічною ознакою поділяються на п'ять регіональних груп, що обслуговують промислові підприємства, національні та міжнародні транспортні коридори. Перша група включає порти Великої Одеси: Одеський, Чорноморський, Южний та Білгород-Дністровський. Їх частка у загальному вантажопотоці морських портів становить 60%. Друга група - порти Азовського регіону, Маріупольський та Бердянський порти за рахунок розвиненої промисловості Сходу України обслуговують 15% вантажопотоку. До третьої групи входять порти Дніпро-Бузького регіону, Миколаївський, Херсонський, Октябрський, Скадовський порти спеціалізуються в основному на зернових, металі, автомобілях і їх частка становить 15%. Четверта група портів - це кримські порти. Зараз, у зв'язку з анексією Криму, вони не підпорядковуються Адміністрації МП України. П'яту групу становлять порти Українського Придунав'я: Ренійський, Ізмаїльський, Усть-Дунайський порти. Вони забезпечують 2,3% всього вантажопотоку, і їх частка з кожним роком зменшується.

5. Аналіз діяльності морських портів, тенденцій їх розвитку та проблем впровадження ДПП в портах дозволив визначити основні критерії міжнародної конкурентоспроможності, а саме: фінансово-майновий стан порту; логістична

привабливість порту; перспективність розвитку порту; інвестиційна привабливість регіону. За результатами розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості за критеріями міжнародної конкурентоспроможності морські порти України поділено на три групи: порти з високим, з середнім та низьким рівнем інвестиційної привабливості і конкурентоспроможності

6. Для порівняльної оцінки міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний» нами обрані морські порти України за регіональними групами та морський торговельний порт Казахстану «Актау». Дослідження показали, що найбільший рівень інвестиційної привабливості і міжнародної конкурентоспроможності має порт «Актау» (Казахстан) і порт «Южний» (Україна). Морські порти Актау (Казахстан), Южний, Одеський, Чорноморський, Миколаївський мають високий рівень інвестиційної привабливості і міжнародної конкурентоспроможності. Порти Ізмаїльський, Маріупольській, Октябрський, Херсонський мають середній рівень рівень інвестиційної привабливості і міжнародної конкурентоспроможності. Порти Ренійський, Усть-Дунайський, Бердянський, Скадовський, Білгород-Дністровський мають низький рівень інвестиційної привабливості і міжнародної конкурентоспроможності.

7. Виробничі потужності морських портів України дозволяють забезпечити переробку всього обсягу зовнішньоторговельних і транзитних вантажів з певними резервами на можливе зростання вантажопотоків при зміні і розширенні економічних зв'язків у сфері зовнішньої торгівлі та підйомі національної економіки. Дослідження показало, що досягти підвищення обсягів вантажопереробки на існуючих потужностях ДП «МТП «Южний» неможливо, оскільки сумарна проектна пропускна спроможність причалів, якими оперує ДП «МТП «Южний» (№№ 5,6,7,8,9) становить 11100 тис. т/рік, а план вантажопереробки на 2018 рік становить 15100 тис. т. Тобто вже зараз рівень використання виробничих потужностей підприємства складає 136%. Шляхи підвищення обсягів вантажопереробки власними силами – модернізація

перевантажувального обладнання, диверсифікація оброблюваних вантажів шляхом будівництва комплексу зернових вантажів. Як показало дослідження, стратегічний напрямок розвитку

ДП «МТП «Южний» транслюються в дві ключові стратегічні цілі: довести обсяг вантажопереробки у 2030 році до 34 млн. т.; забезпечити стійку міжнародну конкурентну перевагу в обробці великотоннажних суден. З цією метою нами пропонується впровадження наступних інфраструктурних проектів підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний»:

1. Будівництво комплексу універсальних складів підлогового зберігання. В сучасних умовах жорстокої конкуренції та зменшення вантажопотоків навалювальних вантажів, насамперед залізородної сировини, одним з вирішальних факторів успішної прибуткової діяльності державного стивідора стає диверсифікація послуг та розширення номенклатури оброблювальних вантажів, залучення нових перспективних вантажопотоків. Тому в рамках диверсифікації нами пропонується на ДП «МТП «Южний» будівництво комплексу універсальних складів підлогового зберігання, призначеного для накопичення та зберігання різних вантажів.

Розрахункова загальна вартість об'єкту з урахуванням придбання обладнання становить 100000 тис. грн. Пропонований термін реалізації проекту – 2020 – 2022 рр. Чистий приведений дохід проекту (NPV) – 69399 тис. грн, Індекс рентабельності інвестицій (PI) - 1,69, дисконтований строк окупності інвестицій (DPP) - 2 роки

2. Будівництво спеціалізованого перевантажувального комплексу навалювальних вантажів. Впровадження проекту забезпечить перевантаження експортних навалювальних вантажів, які поступають в порт залізничним транспортом та відвантажуються на морські судна (причали № 5 і №6), а також імпорتنних навалювальних вантажів, які поступають в порт морським шляхом та відвантажуються на залізничний транспорт (причали № 7 і №8). Реалізація цього проекту дозволить приймати і обробляти судна вантажопідйомністю більше 200 тис. т. безпосередньо біля причальної стінки, збільшити добові

норми навантаження, скоротити час обробки суден. Це, в свою чергу, дозволить вантажовласникам зекономити значні кошти на фрахті. Внаслідок цього відбудеться зростання вантажопереробки підприємства, а також збільшення доходів та прибутку і забезпечення відповідного зростання відрахувань до бюджетів та цільових фондів.

Загальна вартість об'єкту відповідно з розробленою проектно-кошторисною документацією та експертним звітом з урахуванням індексації цін становить 4834824,7 тис. грн. Власні кошти – 150000. Фінансування проекту пропонується здійснювати за рахунок власних коштів та коштів інвестора. Чистий приведений дохід проекту (NPV) – 71707 тис. грн, індекс рентабельності інвестицій (PI) - 1,14, дисконтований строк окупності інвестицій (DPP) – 5,3 роки.

Таким чином, реалізація проектів підвищення міжнародної конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний» на період до 2025 року забезпечить:

- збільшення обсягів перевалки вантажів, і відповідно зростання доходів і прибутку підприємства;
- зміцнення конкурентних переваг в обробці навалювальних вантажів;
- необхідну диференціацію послуг в умовах міжнародної конкурентної боротьби за вантажопотоки;
- надійність роботи перевантажувального устаткування;
- підтримання умов безпеки та охорони праці на належному рівні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамик В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / В. Адамик, Г.Вербницька // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2014. – №1. – С.69–78.
2. Андросова Т.В. Методика оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємств / Т.В. Андросова, Л.О. Чернишов, В.О Козуб [Електронний ресурс] . – Режим доступу: // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. – Вип. 2. – С. 189-197.
3. Асоціація портів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrport.org.ua/>
4. Афонін А.С. Конкурентоспроможність суб'єктів господарювання: теоретичні аспекти і висновки для індустрії туризму / А.С.Афонін, С.В.Білоусова, К.Мільські // Бізнес-навігатор. – 2015. – №3(15). – С.172–183.
5. Бондаренко Г.С. Управління конкурентоспроможністю автотранспортного підприємства: автореф. на здоб. наук. ступ. к.е.н. [Текст] / Г.С. Бондаренко, — Харків: ХДЕУ, 2012. — 20 с.
6. Борисова Т. Феномен міжнародної конкуренції в сучасній економіці / Т. Борисова // Галицький економічний вісник. – 2013. – 2(27). – С. 34-40.
7. Васильківський Д. М. Конкуренція в міжнародному бізнесі : Курс лекцій / Д. М. Васильківський, Яременко О. Ф. – Хмельницький: ХНУ, 2017. – 80 с.
8. Винокуров В.А. Организация стратегического управления на предприятии. [Текст] / В.А. Винокуров. — М.: Центр экономики и маркетинга, 2011. — 458 с.
9. Власова В. П. Аналіз основних положень стратегії розвитку морської портової інфраструктури / В.П.Власова // Методи та засоби управління розвитком транспортних систем. - 2016. - Вип. 1. - С. 197-211.

10. Власова В. П. Економічний механізм активізації концесійної діяльності у морських портах: автореферат дис. ...канд. екон. наук / Власова В. П. ; 08.00.04 - економіка та упр. підприємствами (за видами екон. діяльн.). – Київ : Київ. держ. акад. водного транспорту ім. П.Конашевича-Сагайдачного, 2016. – 210 с.

11. Воронкова А.Е. Стратегічне управління конкурентоспроможним потенціалом промислових підприємств [Текст]: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.06.01 / Воронкова А.Е.; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Донецьк, 2012. — 32 с.

12. Горбаль Н.І. Фактори впливу на міжнародну конкурентоспроможність підприємства / Н.І. Горбаль, О.Є. Шандрівська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2015. – № 494. – С. 183–190.

13. Грицишин Н. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / Н.Грицишин // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – Вип. 33. – 2015. – С.431–436.

14. Грицишин Н. Фактори конкурентоспроможності підприємства / Н.Грицишин // Вісник соціально-економічних досліджень. – Вип. 28. – 2015. – С.131–132.

15. Гуцул А.В. Метод економічного обґрунтування створення портового терміналу на основі теорії запасів / А.В. Гуцул, М.Я. Постан // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2015. – №4(53). – С. 86 – 98.

16. ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://seaport.com.ua/uk/>

17. ДП «МТП «Южний» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.port-yuzhny.com.ua/>

18. Дунська А.Р. Управління міжнародною конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств на інноваційній основі / А.Р. Дунська // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 7. - С. 104-109.

19. Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия [Текст] / Ю.Б. Иванов [и др.]. — Х.: ХНЭУ, 2013. — 255 с.
20. Карлофф Б. Деловая стратегия, концепция, содержание, символы [Текст] / Б. Карлофф. — М.: Экономика, 2002. — 240 с.
21. Карпенко Л.М. Методичні підходи до оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства / Л. М. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2013. - Вип. 3(2). - С. 24-31.
22. Левицька А.О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації / А.О. Левицька // Mechanism of Economic Regulation. - 2013. - № 4. - С. 155-163.
23. Малихіна С.В. Міжнародна конкурентоспроможність – як пріоритетний фактор розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств / С.В. Малихіна // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. - 2014. - Вип. 10. - С. 526-529.
24. Мельник Т.М. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : підручник / Т.М. Мельник, Н.О. Іксарова. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 456 с.
25. Мошнов В. А. Комплексная оценка конкурентоспособности предприятия [Электронный ресурс] / В. А. Мошнов. – Режим доступа: http://www.cfin.ru/management/strategy/estimate_competitiveness.shtml .
26. Нефедова О.Г. Конкурентоспроможність в умовах зовнішніх змін / О.Г.Нефедова // Вісник Хмельницького національного університету Економічні науки. – 2012. – №5.Т.2. – С.212–215.
27. Пермінова С.О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю як фактр успіху сучасного підприємства / С.О. Пермінова, С.В. Романко // Молодий вчений. - 2016. - № 2. - С. 70-74.
28. Підсумки діяльності морських портів у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pidsumky-diyalnosti-morskyh-portiv-u-2018-roci>

29. Попов С.А. Стратегическое управление: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 4. — М.: ИНФРА-М, 2012. — 344 с.
30. Портер Майкл Э. Конкуренция [Текст]: пер. с англ.: Учеб. пособие / М.Э. Портер; ред. Я.В. Заблоцкий. — СПб. и др.: Издательский дом «Вильямс», 2010. — 592 с.
31. Ревенко Д.С. Формування стратегій міжнародної конкурентоспроможності машинобудівних підприємств / Д. С. Ревенко, В. О. Либа, Л. С. Зейда // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 5. - С. 35-38.
32. Стратегічний план розвитку державного підприємства «Морський торговельний порт «Южний» на період до 2022 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.port-yuzhny.com.ua/programma-razvitiya>
33. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року, затверджена КМУ від 11 липня 2013 р. № 548-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uspa.gov.ua/perspektivnij-plan-rozvitku-galuzi-do-2038-roku>
34. Угрюмова Е.В. Факторы формирования глобальной конкурентоспособности и международная практика ее оценки / Е.В. Угрюмова // Актуальные вопросы экономических наук. — 2013. — Вып. 17. — С. 63–67.
35. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: конспект лекцій / С. В. Тютюнникова, Л. О. Мельнік ; Харк. держ. ун-т харч. та торг. — Х. : ХДУХТ, 2015. — 186 с.
36. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації: Підручник / Р.А. Фатхутдінов, Г.В. Осовська. — К.: «Кондор», 2012. — 470 с.
37. Хрущ Н.А. Конкурентні стратегії: процеси створення та реалізації: монографія / Н.А. Хрущ, М.В. Желіховська / за наук. ред.. д.е.н., проф.. Н.А. Хрущ. - К.: Освіта України, 2014. - 316 с.
38. Шершньова З.Є. Антикризове управління підприємством [Текст]: навч. посіб. для студ. екон. спец. усіх форм навч. / З.Є. Шершньова [та ін.]; заг.

ред. З.Є. Шершньова; Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. — К.: КНЕУ, 2012. — 676 с.

39. Шкарлет С. М. Методологічні аспекти та методичні принципи оцінки конкурентоспроможності сиробних підприємств / С. М. Шкарлет, Л. С. Ладонько, Т. І. Корж // Науковий вісник ЧДІЕУ. — 2014. — № 3 (11). — С. 153–161.

40. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика [Текст]: Учебно-практическое пособие. 2-е изд. / А.Ю. Юданов; — М: Ассоц. Авторов и издателей «Тандем»; Изд. «ГНОМ-ПРЕСС», 2007. — 384 с.